

VIRTUÁLNÍ
NÁRODNÍ
FONOTÉKA
www.narodnifonoteka.cz

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA



MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA



Městská
knihovna
v Praze

NK
Národní knihovna
Česká republika
National Library
of the Czech Republic



STŘEDOČESKÁ
VĚDECKÁ
KNIHOVNA
V KLADNĚ



Krajská knihovna
Františka Bartoše
PRÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE



Městská knihovna
Tisí nad Orlicí

Český rozhlas



KRAJSKÁ KNIHOVNA
VYSOČINY

Knihovna Liberec
Library Liberec

MěK
Městská knihovna v Přerově



Co od nás uslyšíte

- představíme:
 - Aktivitu MZK
 - Významné výstupy
 - Pracovní skupinu MZK
 - Virtuální národní fonotéku
- pozveme vás ke spolupráci
- zamyslíme se nad financováním
- nastíníme vize a cíle



MZK a její aktivity

- systematická práce v oblasti zvukových dokumentů od roku 2012
- uvědomění si problému neexistence Národní fonotéky = Národního zvukového archivu
- hledání způsobů řešení v oblastech
 - evidence, katalogizace, ochrana, digitalizace, zpřístupňování, spolupráce
- různé zdroje financování



2011 - počátky v MZK

- nezpracovaná sbírka šelakových desek v MZK
- digitalizaci zvukových dokumentů nikdo neřeší komplexně (až po dlouhodobé uchování a zpřístupnění)
- není možné zjistit, které zvukové dokumenty jsou již zdigitalitované, které jsou unikátní
- víme o snahách o vytvoření národní fonotéky



2012 - digitalizační pracoviště

- úspěšně podán projekt do VISK 3 - Digitalizace gramofonových desek a úprava Krameria 4 pro jejich zpřístupňování
- vytvořeno pracoviště digitalizace gramofonových desek
- čerpání inspirace v zahraničí a v ČR



2012 - digitalizační pracoviště

- spuštěna digitalizace fondu šelakových desek dle standardů IASA TC 04
- spuštěny práce na úpravu digitální knihovny Kramerius 4, rozšíření o možnost přehrávání zvuku (zvukový přehrávač od verze ...)
- metadatový editor MZK doplněn o podporu zvukových dokumentů



2013 - institucionální výzkum

- příprava komplexní metodiky digitalizace gramofonových desek pro paměťové instituce
- spuštěna první pracovní verze Virtuální národní fonotéky - portálu/databáze našich zvukových dokumentů
- spolupráce na vytvoření diskografických dat první československé firmy ESTA



2013 - institucionální výzkum

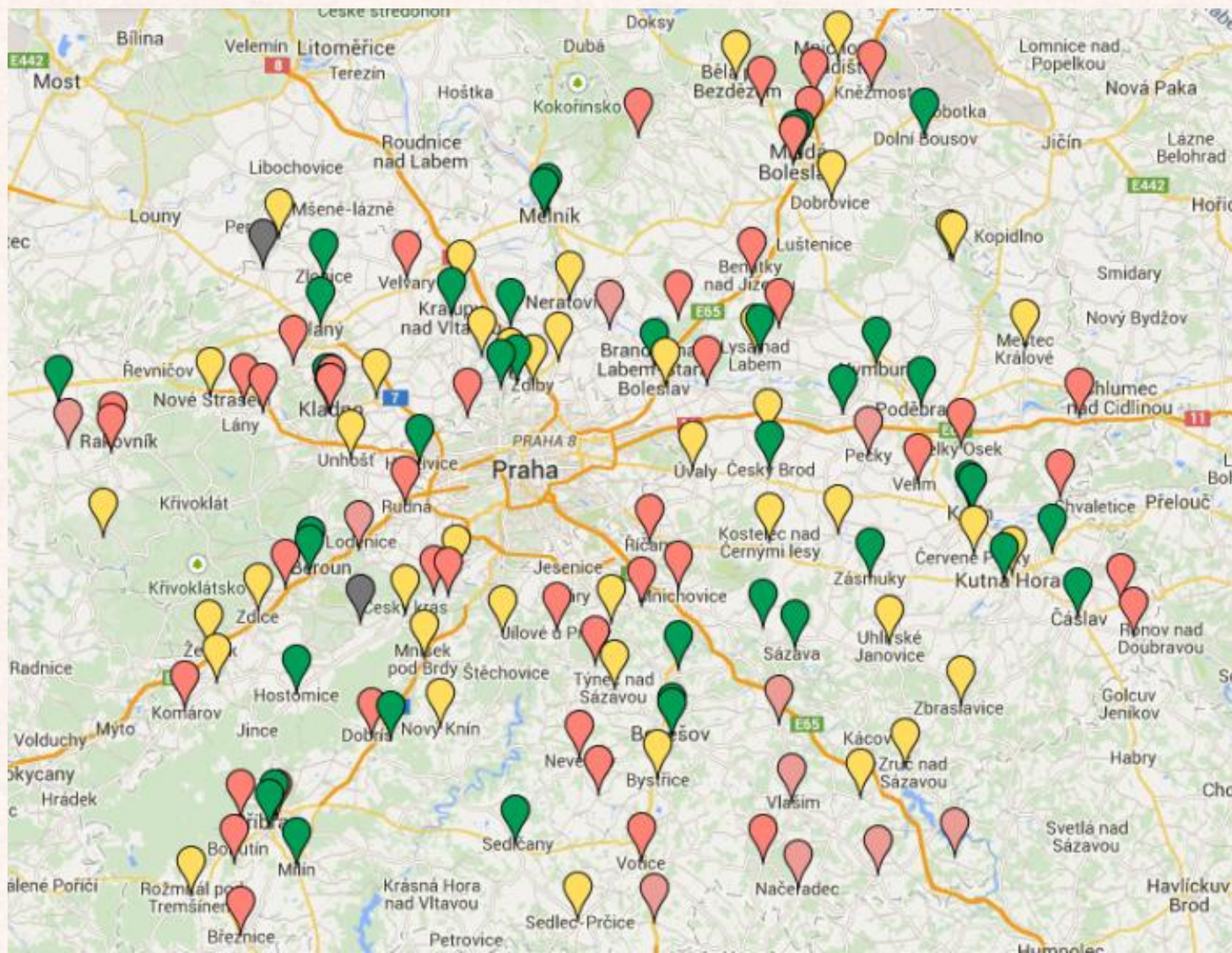
- účast na kongresu IASA v Litvě
- návštěva v British Library
 - Sound and Vision
- návštěva Library of Congress
 - Packard Campus for Audiovisual Conservation
- návštěva McGill University
 - Music Technology Area - Ichiro Fujinaga
- stáž v British Library Sound and Vision



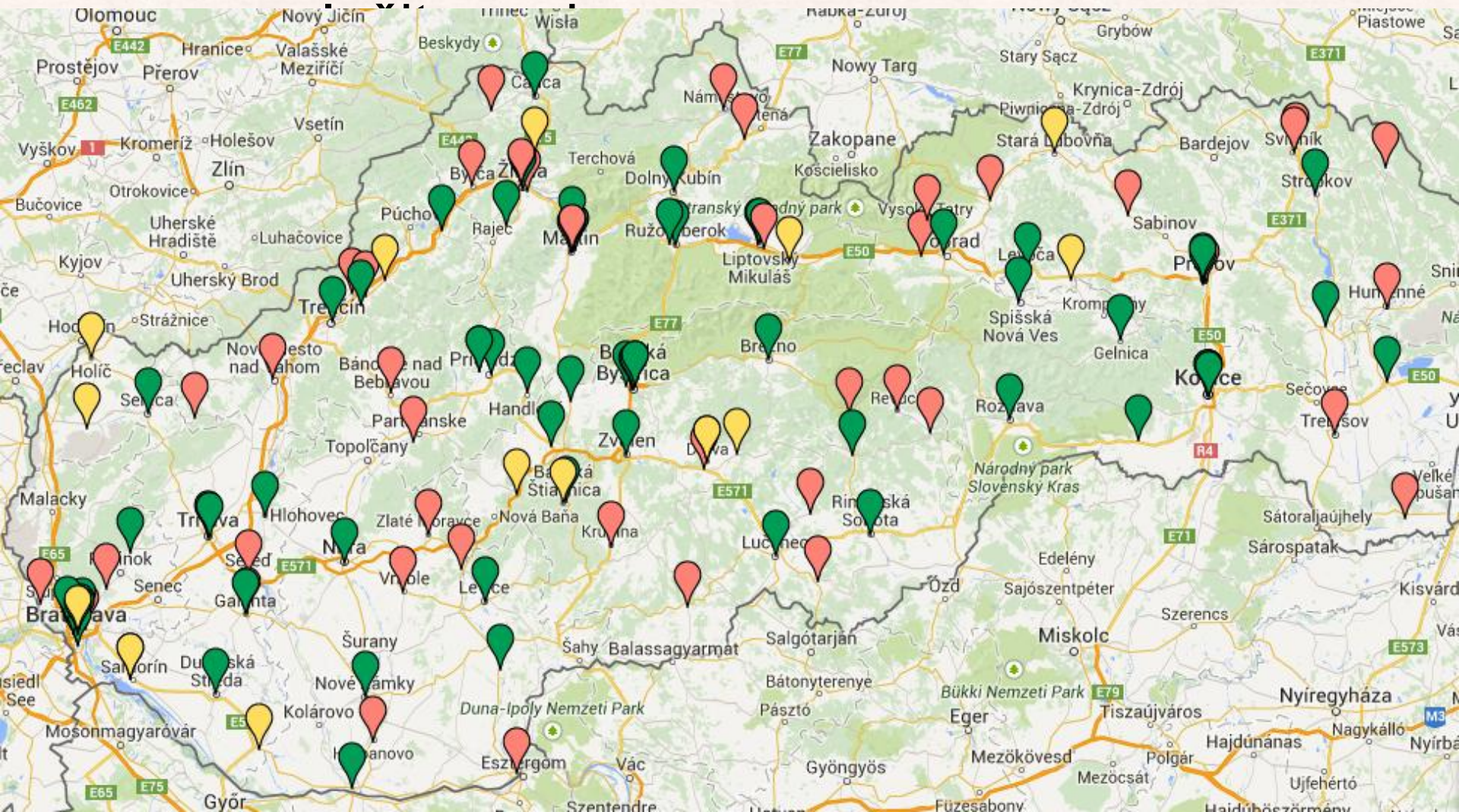
2013 - institucionální výzkum

- Terénní praxe v MZK - zahájen průzkum zvukových fondů v paměťových institucích v ČR a na Slovensku za pomoci studentů KISK
 - elektronické dotazníky
- krátkodobé praxe studentů na pracovišti digitalizace gramofonových desek MZK



MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

Průzkum fondů - Slovensko



2014 - institucionální výzkum

- zapojení většího počtu institucí s fondy zvukových dokumentů do fonotéky
- podstatné vylepšení portálu
- certifikace metodiky
- snaha o oživení spolupráce mezi institucemi
- založení PS MZK
- prezentace na Mezinárodní konferenci IASA
- vznik ODZD MZK



Kramerius

- MZK navrhla metadatový formát vycházející ze stávajících specifikací NDK
- Kramerius upraven tak, že podporuje zpřístupnění zvukových dokumentů v souladu s autorským zákonem
- MZK vyvinula mobilní aplikaci Kramerius 5 pro Android pro, která mj. také podporuje přehrávání zvuku





International Association of Sound
and Audiovisual Archives

Internationale Vereinigung der
Schall- und audiovisuellen Archive

Association Internationale d'Archives
Sonores et Audiovisuelles

Asociación Internacional de Archivos
Sonoros y Audiovisuales



- jsme členy IASA od roku 2012
 - International Association of Sound and Audiovisual Archives
 - získání potřebných standardů k naší práci
 - kontakty na odborníky ze zahraničí
 - návštěvy v zahraničních institucích
- účast na mezinárodních konferencích IASA
 - [Vilnius 2013](#) (účast)
 - [Kapské Město 2014](#) (poster)
 - [Paříž 2015](#) (příspěvek)



Certifikovaná metodika

- Filip Šír, Petr Žabička. *Metodika pro digitalizaci a on-line zpřístupňování gramofonových nahrávek a dalších zvukových dokumentů pro paměťové instituce*. Brno: Moravská zemská knihovna, 2014. [online]. Dostupné z WWW: <http://goo.gl/kt0sr5>.



2015 - institucionální výzkum

- koncepce na ÚKR a MK ČR
- statut MZK
- prezentace v ČR a zahraničí
- terénní průzkumy
- bakalářská práce
- publikace ESTA
- jednání s ČRo



Publikace ESTA

- GÖSSEL, Gabriel, ed. a ŠÍR, Filip, ed. Český katalog nahrávek gramofonové firmy Esta 1930-1946. 1. vyd. Brno: Moravská zemská knihovna, 2014. 368 s. ISBN 978-80-7051-203-6.



Bakalářská práce

- NOVOTNÁ, Helena. *Metodika průzkumu fondů paměťových institucí se zaměřením na zvukové dokumenty pro databázi Virtuální národní fonotéky*. Brno, 2015. [online]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Kabinet informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce PhDr. Iva Horová. Dostupné z: <https://goo.gl/JzHHBN>.



Pracovní skupina pro ochranu a zpřístupňování zvukových dokumentů

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

- vznikla na základech snahy odborníků z 90. let 20. století
- pod záštitou MZK
- sdružování odborníků z řad muzikologů, knihovníků, digitalizátorů, zvukových inženýrů a pod.
- projekt.narodnifonoteka.cz



Koncepce pro ochranu a zpřístupňování zvukových dokumentů v ČR

- navrhuje komplexní řešení digitalizace, ochrany a zpřístupňování zvukových dokumentů (ZD)
- ZD představují nevyčíslitelnou kulturní hodnotu našeho národa, ale zároveň jsou také nezanedbatelnou součástí evropského kulturního dědictví
- jejich záchrana pro budoucí generace si vyžádá společné úsilí všech zainteresovaných stran po řadu let



Koncepce

- GÖSSEL, Gabriel, Iva HOROVÁ, Michal INDRÁK, Filip ŠÍR, Michal ŠKOPÍK a Petr ŽABIČKA. Návrh Koncepce pro ochranu a zpřístupňování zvukových dokumentů v ČR. 2015. Dostupné z: <http://goo.gl/sH5D50>.



Statut Moravské zemské knihovny

- *... koordinuje a metodicky podporuje ochranu, zpracování a zpřístupnění zvukových dokumentů, které jsou evidovány v knihovných fondech knihoven, případně i jiných zvukových dokumentů;*
- *... provozuje portál Virtuální národní fonotéka;*



VNF = portál = sektorový agregátor

...pro zvukové dokumenty

- chceme vytvořit portál = jedno přístupové místo
- chceme agregovat data
- chceme poskytovat komplexní informace
- chceme pokrýt celé území ČR a nejen to



Autorský zákon

- **nezaměňovat obsah s popisem!!!**
 - jde o agregaci/sdílení metadat
 - informace o vašem fondu s přidanou hodnotou odkazu do:
 - digitální knihovny (repozitáře)
 - katalogu knihovny
 - eshopu



VNF - její funkce a výhledy

- má za cíl informovat o
 - existenci,
 - místě uložení,
 - podobědaného zvukového dokumentu.





Hledat

Pokročilé vyhledávání

Možnosti vyhledávání

- Historie vyhledávání
- Pokročilé vyhledávání

Objevte více

- Procházení katalogu
- Prohlížení abecedně / Rejstříky

...aby každý stát soustředil a uchoval v nějaké národní diskotéce cenné desky obsahující jednak národní folklór, jednak vynikající díla domácích skladatelů nebo výkonných umělců a uměleckých souborů, pokud jsou nahrána na gramofonových deskách. Tak by vznikl skutečný archiv národní hudby v autentickém a vrcholném provedení, archiv sloužící k mezinárodní propagaci domácího umění, k rozšiřování rádlem, k vědeckému studiu atd. – věc jistě žádoucí.

Karel Čapek

O projektu

Virtuální národní fonotéka má za cíl informovat o existenci, místě uložení a podobě daného zvukového dokumentu.

Virtuální národní fonotéka

- postavena na systému VuFind
 - volně dostupný systém s otevřeným zdrojovým kódem
 - v MZK využíván i jako alternativní katalog knihovny
 - jádrem je fulltextový systém Solr
- sklízení dat přes OAI-PMH nebo exporty
- obohacení dat o odkazy
 - e-shop Supraphonu, včetně ukázek zdarma
 - odkazy na digitalizované nahrávky do Krameria



Zdroje záznamů

- většina dat pochází z knihoven a jsou v relativně rozumné kvalitě
- část z nich je ale zkrácených a neúplných retrokonverzních bibliografických záznamů
- neknihovnický zpracované stručné diskografické záznamy
- velmi obsáhlé a bohaté informace pocházejí z archivu Supraphonu, ty ale nejsou zpracovány knihovnický



Prezentace záznamů

- cílem je co nejpřehledněji zobrazit co nejvíce informací, které jsme k daným dokumentům schopni získat
- klíčová je deduplikace záznamů
- problémem je nejednotný zápis v různých knihovnách
- nespojujeme stejné nahrávky na různých druzích nosiče



Zdeduplikované záznamy

Zobrazení je problematické:

- je nutné vybrat který záznam, resp. údaj z kterého záznamu zobrazit (ten nejdelší od každého pole nebo z konkrétní knihovny)
- Deduplikací nyní ztrácíme strukturu MARC záznamu
- Nemožnost trvalého odkazu zvenčí na záznam ve fonotéce (v případě že změníme mechanismus deduplikace)



Identifikátory a deduplikace

- Číslo: katalogové, matriční, ean, upc, ...
- komplikace:
 - různý zápis stejného čísla
 - chyby při katalogizaci při kopírování a úpravě záznamů (pro ISBN u knihy existují kontroly
 - jedno album na různých médiích
 - dva záznamy po sobě zpracovávané (rozkopírovávané od základu)
 - chyba je už na médiu
 - jedno číslo použito pro více médií (částí)



Určení typu nosiče

- vychází se hlavně z toho, co rozlišují data z knihoven:
 - CD, kazety, vinyl, šelaky, data (bez nosiče), ostatní
- někdy je naše rozlišovací hranice jiná než hranice těch kteří zpracovávali záznamy
 - např. vinyl vs. šelak (rok vydání, otáčky, jiná signaturová řada, těžko poznat...)



Hraniční média

- kde je hranice toho, co ještě patří do fonotéky
 - hudební dvd a videa, datová CD s hudbou v mp3, zvuková cd jako přílohy knih
 - hraniční média bývají často zpracovaná v různých knihovnách různě (např. kniha s přílohou CD vs. CD s přílohou v podobě knihy)
 - zatím se ale přikláníme k tomu je spíše do fonotéky nezahrnovat, pokud se je naučíme spolehlivěji rozeznávat, můžeme tento přístup změnit



Obálky, booklety

- Supraphon poskytl 15.000 obrázků
- 900 titulů má MKP (obálky, booklety)
- Jihočeská vědecká knihovna skenuje obálky (server obalkyknih.cz, využívá EAN)
- obálky starších nosičů neumíme propojit přes obalkyknih.cz
 - nemají žádný z podporovaných jednoznačných identifikátorů (a NK nepřiděluje čČNB pro zvukové dokumenty)



Spolupráce institucí ve VNF - **STAV**

- 14 institucí a další se připojují
- 420 tisíc záznamů a objem roste
- 28 tisíc návštěv za rok a narůstají
- denní průměr >100 unikátních přístupů
- nejvýznamější instituce: Supraphon, NKČR, NM, krajské a městské knihovny a další



Statistika 2014 vs. 2015

Návštěvy

340,87 %

23 216 vs. 5 266



Uživatelé

352,42 %

18 884 vs. 4 174



Zobrazení stránek

169,70 %

78 416 vs. 29 075



Počet stránek na 1 návštěvu

-38,82 %

3,38 vs. 5,52



Prům. doba trvání návštěvy

-42,44 %

00:02:30 vs. 00:04:21



Míra okamžitého opuštění

6,86 %

60,94 % vs. 57,03 %



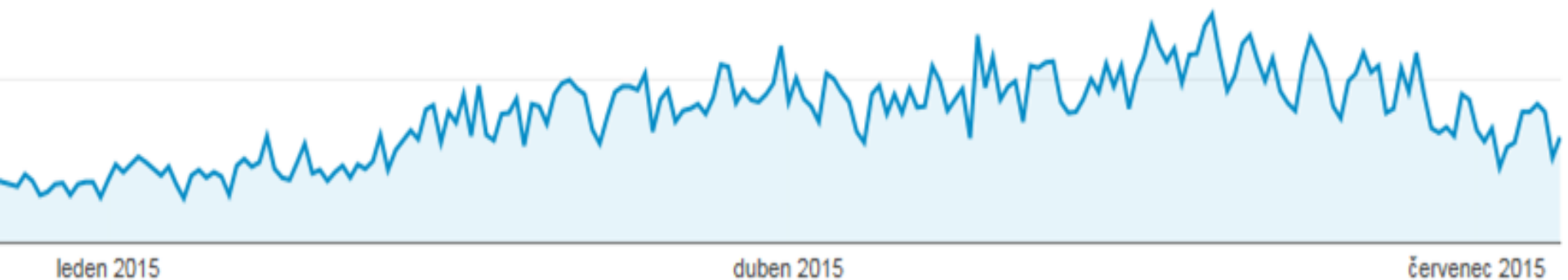
% nových návštěv

2,33 %

80,80 % vs. 78,96 %



Statistika 2014/2015



Spolupráce institucí ve VNF - JAK

- sdílet svá data (OAI-PMH, export, individuál)
- zapojte se do PS MZK
- informace o fondu
- semináře a workshopy
- edukativní činnost na VS
- PR



Možnosti financování problematiky spjaté se zvukovými dokumenty - CO

- evidence sbírek
- katalogizace fondů
- digitalizace
- rozvoj, udržitelnost a správa portálu
- koordinace činností
- kompetenční centra
- edukační činnost
- propagace



Možnosti financování problematiky spjaté se zvukovými dokumenty - KDE

- rozpočet instituce
- IP VaV, Terénní projekty MZK
- VISK 2, VISK 5, VISK 7
- NAKI
- INTERREG Europe, Central Europe, Danube, Norské fondy
- sponzorské dary



Spolupracujte

- poskytněte nám svá data o zvukových dokumentech
- získejte výhody v podobě komplexnosti VNF
- komunikujte s odborníky prostřednictvím PS MZK
- získávejte nejnovější informace o dění v dané oblasti
- **podílejte se na splácení dluhu, který v této oblasti máme**
- zpracujte své fondy
- pomozte nám uchovat zvukové kulturní dědictví pro budoucí generace
- projekt.narodnifonoteka.cz



Vize a cíle 1

- Prohloubit a dokončit průzkum fondů paměťových institucí a identifikovat nejvýznamnější sbírky zvukové dokumenty na našem území za účelem jejich zapojení se do VNF.
- Zaměřit se na problematiku metadatových standardů pro zvukové dokumenty.
- Stát se portálem prezentujícím všechny významné sbírky zvukových dokumentů
- Rozvíjet další funkce portálu Virtuální národní fonotéka (zejména funkce národního agregátora metadat a vstupní brány pro zahraniční instituce a projekty, např. Europeana Sounds).
- Agregovat diskografické údaje za účelem kompletace informací o produkci zvukových dokumentů na území ČR od nejstarších dob.



Vize a cíle 2

- Zajistit propojení s funkcemi registru digitalizace pro zvukové dokumenty v paměťových institucích ČR.
- Vytvářet a on-line zpřístupňovat metodiky pro zvukové dokumenty (průzkumy fondů, zpracování fondů, výběr zvukových dokumentů k digitalizaci, restaurování různých typů zvukových nosičů, digitalizace různých typů nosičů, dlouhodobá ochrana, zpřístupnění apod.).
- Spolupracovat na zajišťování potřebných kapacit datových úložišť.
- Zpřístupňovat digitalizované zvukové dokumenty a rozvíjet SW při respektování aktuálního znění autorského zákona.
- Prohlubovat znalosti a vytvářet síť spolupracujících pracovišť a odborníků pro oblast zvukové dokumenty.



MK ČR - co od něj potřebujeme

- užší spolupráci v dané oblasti
- kompetentní osobu pro komunikaci
- pověření pro VNF: sektorový agregátor pro zvuk
- pomoc s vytvořením kompetenčního centra pro zvuk - v MZK
- dialog o systémovém řešení financování
- vhodné dotační programy



Děkujeme za pozornost

Iva Horová, Filip Šír, Petr Žabička

Moravská zemská knihovna v Brně

narodnifonoteka.cz
info@narodnifonoteka.cz

